

Nordland fylkeskommune
V/Fylkesrådet
Fylkeshuset
8048 Bodø

Sandnessjøen 26. november 2020

FT-sak *Fireårig tilbudsstruktur for videregående opplæring i Nordland i perioden 2021-2024*

Det vises til fylkesrådets innstilling i FT-sak; *Fireårig tilbudsstruktur for videregående opplæring i Nordland i perioden 2021-2024*. Helgelandrådet ønsker med dette å gi sine merknader til fylkesrådets innstilling til fylkestinget.

Helgelandrådet sendte den 1. november inn innspill til fylkesdirektørens foreløpige forslag til fireårig tilbudsstruktur for skoleårene 2021-22 til 2024-25. Vi opplever dessverre at fylkesrådet i sin innstilling ikke har tatt inn over seg de kritiske elementene fra dette innspillet, og vi vil med dette tydeliggjøre vårt hovedbudskap.

Det omforente krav fra Helgelandrådet er at følgende tilbud opprettholdes og etableres:

- **Ved Brønnøysund videregående skole**
 - o **Vg1 bygg- og anleggsteknikk og Vg2 byggteknikk opprettholdes**
 - o **Utdanningsløp innen Restaurant- og matfag re-etableres fra 2021**
- **Ved Sandnessjøen videregående skole**
 - o **Utdanningsløp innen Salg, service og reiseliv etableres fra 2021**
 - o **Det forutsetter at prinsippet om fireårig struktursak også gjelder for Sandnessjøen videregående skole og at pkt. 3 i forslag til vedtak fjernes.**
- **Vedrørende Kristen videregående skole, Nesna (KVN)**
 - o **Fylkeskommunen bør ikke etablere konkurrerende tilbud i samme opptaksområde**

Videre opplever vi at det i fylkesrådets innstilling til fylkestinget benyttes ulik argumentasjon for de kutt som foreslåes ved de ulike skolene, samt at de økonomiske besparelsene ikke blir dokumentert. Vi tillater oss derfor på nytt å påpeke hva vi anser som vesentlige momenter som bør legges til grunn før beslutningen om strukturendringene tas av fylkestinget.

Brønnøysund videregående skole (BVS):

Negativ spiral på Sør-Helgeland må snus. Fylkesrådet argumenterer med redusert elevtall grunnet frafall og søkning til Havbruksakademiet og tilbud i Trøndelag. En slik argumentasjon og gjennomføring av foreslåtte tiltak vil være selvforsterkende, og legger til rette for en ytterligere negativ utvikling på Sør-Helgeland.

Hvis innstillingen fra fylkesrådet blir vedtatt har BVS i løpet av kun 3 år fått redusert sitt linjetilbud fra 9 opprinnelige yrkesfaglige retninger til å stå igjen med kun 5. En så smal tilbudsvifte øker sjansene for feilvalg, fraflytting og ikke minst frafall i skolen betraktelig.

Den negative utviklingen kan kun snus ved å gjøre BVS til et attraktivt utdanningssted. Attraktivitet skapes ved å tilby ungdommen et opplæringstilbud som treffer, samt å legge til rette for et godt og trygt skolemiljø i nært samarbeid med skoleledelsen og det øvrige samfunnslivet i regionen.

Brønnøysund- i ei geografisk særstilling på Helgeland. Avstanden til de andre videregående skolene i regionen - Sandnessjøen, Mosjøen og Mo i Rana - setter BVS i en særstilling. Det er ikke mulig med dagpendling mellom hjem i Brønnøysund og til de andre skolene på Helgeland. Hybellivet er ikke for alle, av både personlige og økonomiske årsaker. Utdanningstilbudene ved de 4 skolene kan ikke ses under ett. Dette er et svært viktig moment som må veie tungt i utarbeidelsen av tilbudsstrukturen. Flest mulig av elevene på Sør-Helgeland må få sitt Vg1- tilbud på BVS med en bredest mulig tilbudsvifte.

Vg1 restaurant- og matfag og Vg2 kokk- og servitørfag må videreføres (re-åpnes) fordi:

- **Reiselivsnæringen på Helgeland vokser:** Næringen ER allerede en vekstnæring på Helgeland, og på Helgelandskysten spesielt. Nasjonalt er regionen et satsingsområde og restaurant- og matfag samt kokk- og servitørfag er vesentlige fag inn i denne næringen. Restaurantbransjen regionalt sliter allerede i dag med å rekruttere faglærte kokker og servitører. Samtidig bruker reiselivsnæringen, destinasjonsselskap og Innovasjon Norge millioner på å løfte matopplevelser som et satsingsprodukt innen reiseliv.
- **Oppstart pilotprosjekt 2020:** Etter lokalt initiativ og iherdig arbeid har det blitt etablert vg1 restaurant- og matfag som et tilbud innen videregående opplæring for voksne ved BVS. Dette er en suksesshistorie og viser den lokale kampviljen og evnen til å tenke nytt og innovativt. Dette har livets rett.
- **Høyt faglig nivå og nasjonal anerkjennelse:** Restaurant- og matfag ved BVS ligger i front nasjonalt når det gjelder entreprenørskap i skolen. Merittlista inneholder en rekke 1. og 2. plasser på fylkesmessa for ungdomsbedrifter i Nordland og NM for ungdomsbedrifter.
- **Effektiv samdrift med skolens kantine:** Samarbeidet har ført til reduserte kostnader samt muligheter for utvikling og salg av tilleggstenester. Dette viser et proaktivt miljø på skolen som fylkesrådet bør stimulere istedenfor å avvike.
- **Forpliktende samarbeid med næringslivet:** Samarbeidet med lokalt næringsliv er formalisert og vil gi økte inntekter og reduserte kostnader, blant annet gjennom hospitering av lærere i lokale bedrifter og intensjonsavtaler med bedrifter.
- **Prosjekt «Sammen mot matsvinn» etablert i 2020:** Lokale matvareprodusenter leverer gratis råvarer til restaurant- og matfag. Dette er svært kostnadsbesparende.

- **Gode sluttresultater:** Restaurant- og matfag er ei utdanning som har stor bredde i inntakspoeng. Til tross for det kan BVS vise til svært gode resultater på tverrfaglig eksamen- over snittet både på fylkes- og nasjonalt nivå.
- **Tilrettelagt opplæring:** Restaurant- og matfag står i en særstilling i forhold til ekstra tilrettelegging av opplæringen og spesialundervisning. Et kutt her vil ramme sårbare elever og føre til at de ikke lengre er sikret et kvalitativt godt og etisk forsvarlig opplæringstilbud.
- **Vesentlige investeringer foretatt:** Det er nylig investert i nytt kjøkken med topp moderne utstyr. Det å ikke benytte seg av denne investeringen som allerede er tatt virker på oss uforståelig.

Vg1 bygg- og anleggsteknikk og Vg2 byggteknikk må videreføres fordi:

- **Stor etterspørsel etter lærlinger:** Lokalt er det hele 20 aktive lærekontrakter pr nov 2020 innen bygg og anlegg. Dette vitner om en bransje som kan og vil legge til rette for vekst innen yrkesfaget.
- **Stor etterspørsel etter fagarbeidere:** Det er kritisk mangel på snekkere i Brønnøysund. Store aktører i anleggsbransjen som Norsk Marmor, OK Bendiksen og Ødegaard Anlegg rekrutterer fra bygg- og anleggsteknikk og er helt avhengige av å kunne fortsette med dette. Videre er det mangel på rørleggere og malere som rekrutteres fra vg1 bygg- og anleggsteknikk.
- **Riktig struktur regionalt?:** Dagpendling fra Brønnøysund til Mosjøen og Mo i Rana er ikke mulig. Reisetiden er 3 timer +. Fra Vega og Vevelstad tar det ytterligere tid å komme seg til skolen. Dette strukturvalget er vanskelig å forstå.
- **Svekket konkurransekraft:** Hvis innstillingen fra fylkesrådet blir vedtatt vil Sør-Helgeland komme til å tape konkurransekraft mot de store aktørene innen byggebransjen i Trøndelag.
- **FOB-kontrakter koster også:** Beregnet innsparing på nedleggelse tilsvarer ikke faktisk innsparing for fylket. Ved nedleggelse vil antall lokale FOB-kontrakter (full opplæring i bedrift) øke betraktelig. 1 FOB-kontrakt koster fylket ca. kr. 100 000,- pr år. Dette må inn i regnestykket.

Sandnessjøen videregående skole (SVS):

Den negativ spiral på Ytre Helgeland må også snus: Ved SVS har også tilbudene innenfor yrkesfagene blitt kraftig redusert de senere årene, og SVS har nå en tilbudsvifte som er langt smalere enn de andre sammenlignbare skolene i Nordland. I sin innstilling sier fylkesrådet selv at den fireårige strukturen som anbefales ved SVS er stramt dimensjonert.

På tross av dette ser vi at skolen oppnår fylkes beste resultater både faglig og med hensyn til trivsel blant elevene, noe som gir seg utslag i fylkes laveste frafallsprosent. Dette er godt dokumentert og viser at et godt samarbeid mellom skoleledelsen, ansatte og elevene gir

resultater. Også skolens dialog med lokalsamfunnet har over år utviklet seg veldig positivt, noe etableringa av YSK-tilbudet er en bekreftelse på.

Dette burde inspirere fylkeskommunen som skoleeier til å motivere SVS og dets samarbeidspartnere til å fortsette å utvikle undervisningsstedet og være lydhør ovenfor de signaler som kommer fra regionen.

Vg1 Salg, service og reiseliv og Vg2 Salg og reiseliv må etableres (videreføres) fordi:

Ønsket om etablering av tilbudet innenfor salg, service og reiseliv er et resultat av avviklingen av Vg1 service og samferdsel i 2019 og et ønske fra hele Helgeland om å få erstattet dette tilbudet med Vg1 salg, service og reiseliv og Vg2 Salg og reiseliv.

- **Dette er et regionalt tilbud:** De fire videregående skolene i helgelandsregionen og næringslivet på Helgeland er samlet om at et regionalt utdanningstilbud innenfor salg, service og reiseliv skal startes opp ved SVS. I dag er det kun Bodø og Aust-Lofoten som har dette tilbudet i Nordland.

Argumentasjonen fra fylkesrådet om at det er for få elever i skolens nedslagsfelt og at dette ikke gir rom for ytterligere ett utdanningsprogram er ikke riktig. Det vises til eget utsagn om at «årets struktur er stramt dimensjonert», samt at dette blir et regionalt tilbud på Helgeland, og ikke bare for elever i skolens geografiske nedslagsfelt.

- **Læreplasser er tilgjengelig:** SVS har allerede samarbeidspartnere og læreplassgarantister innenfor fagområdet. Påstanden fra fylkesrådet om at det er mangel på læreplasser på Helgeland for et slikt tilbud er påviselig feil.
- **En viktig næring i regionen:** Varehandel, overnatting og servering har i underkant av 20 % av all sysselsetting i regionen. Reiseliv, salg og service er del av vekstnæringene innenfor kulturbaserte næringer – og er en del av både det private og offentlige tjenestetilbud i hele regionen.
- **Sysselsetting og omsetting innenfor næringen er økende:** Innenfor varehandel og reiseliv vokser omsetningen. Reiseliv og overnatting på Helgeland hadde den desidert største omsetningsvekst i Nord-Norge sommeren 2020 og er nok en trend som vi også vil se fremover.
- **Styrke kjønnsbalansen i næringslivet:** Næringene og bransjen i regionen har mange kvinnelige grundere, ledere, selvstendig næringsdrivende og innehavere av egne virksomheter – dette betyr mye for rekruttering til, og videreutvikling av, næringene på Helgeland og i Nordland.

Med hensyn til å rekruttere jenter og gutter til å ta utradisjonelle valg er dette en viktig jobb ved SVS. Endringer av kjønnsrelaterte valg i fagutdanningene er en langsiktig nasjonal oppgave, og kan ikke tillegges som et motargument i forbindelse med SVS sitt arbeid for et kjønnsmessig balansert utdanningstilbud.

- **Vi forutsetter at prinsippet om fireårig struktursak også gjelder for Sandnessjøen videregående skole og at pkt. 3 i forslag til vedtak fjernes.** Til slutt ønsker vi å understreke at dette er en fireårig struktursak. Når fylkesrådets drøfting avsluttes med setningen; «*Dersom det skulle vise seg at oppfylging av disse klassene blir utfordrende i perioden, kan det bli behov for å vurdere om ett av de regionale tilbudene bør flyttes til en annen skole på Helgeland i løpet av perioden*», skaper dette uro.

Kristen videregående skole, Nesna (KVN)

I tillegg til innspill som gjelder tilbudene ved BVS og SVS tillater vi oss å kommentere fylkesrådets innstilling innenfor studietilbudet Informasjonsteknologi og medieproduksjon (IM) på Helgeland.

Vi forventer at fylkesrådet er kjent med at IM er et eksisterende tilbud på KVN i dag. Etablering av tilsvarende linje ved Polarsirkelen videregående skole vil kunne medføre en overkapasitet innenfor dette faget på midtre/nordre Helgeland. Vi tør minne om at dette tilbudet også videreføres ved Brønnøysund videregående skole.

Hva fylkesrådet ser av gevinst ved å avvikle tilbudet innenfor medier og kommunikasjon (studieforberedende) ved Polarsirkel videregående skole til fordel for IM er noe uklart. Ingen av rektorene, eller de øvrige samfunnsaktørene på Helgeland, har etter det vi er kjent med signalisert et ønske om at IM bør etableres ved Polarsirkelen videregående skole, til erstatning for medier og kommunikasjon. Når dette i tillegg medfører at Helgeland står uten tilbud innenfor medier og kommunikasjon, blir dette for oss uforståelig. Dette også sett i lys av at fylkesrådet tidligere har kommunisert at for få elever i Nordland tar studieforberedende og -spesialiserende linjevalg.

En annen dimensjon her er også at nesnasamfunnet er under omstilling. Det å svekke institusjonen KVN ved å legge til rette for et tilsvarende fylkeskommunalt studietilbud i nabokommunen bidrar ikke positivt i så henseende. På Sør-Helgeland benytter fylkesrådet tilsvarende argumentasjon, men her med motsatt fortegn – her avvikler fylkeskommunen supplerende tilbud ved BVS på grunn av private tilbud ved Norsk Havbrukscenter og ved andre utdanningsinstitusjoner i Nord-Trøndelag.

Avsluttende merknader

Et av hovedargumentene fra fylkesrådet for å strukturere tilbudene ved våre videregående skoler er reduksjon i elevtallene. Slik vi leser prognosene kan vi ikke se at denne nedgangen rammer Helgeland like sterkt som andre regioner i Nordland, tvert imot. På Helgeland opplever vi stabile elevtall, også frem i tid.

I dette bildet har fylkestingets vedtak om 25-års grensen forsterket utfordringen ved våre videregående skoler. Slik vi ser det er de negative konsekvensene ved dette vedtaket betydelig større enn den forbedringen i elevhverdagen som fylkesrådet forventet. Dette er en ordning som vi håper fylkesrådet vil evaluere i samarbeid med regionene.

Videre har vi en opplevelse av at fylkesrådet har satt seg som mål at alle tilbud skal fylles 100 %. Dette er en veldig instrumentell tilnærming til problemet og vil ikke gi de resultater som fylkesrådet ønsker, slik vi ser det. Ved å legge til rette for litt fleksibilitet og en litt bredere tilbudsstruktur vil den lokale skoleledelsen få et handlingsrom som vil kunne gi positive resultater, både med hensyn til økonomi og frafall. Vi kan heller ikke se at de økonomiske besparelsene er dokumentert hverken i fylkesrådets saksfremlegg eller i øvrig dokumentasjon fra fylkesdirektøren.

Som fylkesrådet selv bemerker, har det i innspillsrunden også kommet innspill om å se på muligheten for å legge til rette for mer fleksible utdanningsløp. Følges dagens tenkning mht tilbudsstruktur ved våre skoler vil sentralisering av tilbudene bare fortsette. Dette er en utvikling som går på tvers av anbefalingene som beskrives i NOU 2020:12 *Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn*. Denne NOUen er også relevant mht yrkesfagenes betydning for lokalt og regionalt næringsliv.

Vi tillater oss også å påpeke at det i fylkesrådets innstilling til fylkestinget som gjelder Bodin og Bodø videregående skoler uttrykkes; «Det er viktig at *Bodø, som Nordlands største by, totalt sett har et variert og bredt tilbud i tråd med arbeidslivets behov*», og «*Fylkestinget ber fylkesrådet om at det jobbes spesielt med økt rekruttering innen de estetiske, kreative utdanningstilbudene*».

En slik offensiv tilnærming skulle vi ønske også ble uttrykt i forbindelse med tilbudene ved fylkeskommunens mindre skoler. Næringslivets behov er ikke mindre viktig ute i de ulike regionene i Nordland, tvert imot. Også økt fokus fra fylkesrådet på rekruttering til de mindre skolen vil gi resultater, og ikke bare i Bodø by.

Til slutt ønsker Helgelandsrådet å uttrykke forståelse for at fylkesrådet har behov for å justere driften ved noen av sine virksomheter grunnet endrede rammefaktorer og endringer i demografien. Vi setter pris på å bli involvert tidlig i disse prosessene og vil her også uttrykke at vi ser frem til videre samarbeid i regi av regionvekstavgiftene. For oss er det en forutsetning at dette arbeidet utvikler seg til reelle samarbeidsavtaler hvor vi også opplever at kommunene ved regionrådene får en reell innflytelse på utviklingen av nordlandssamfunnet.

Helgelandsrådet ser frem til videre samarbeid.

Med vennlig hilsen

Peter Talseth (sign.)
Leder